

Konserveringsrapport
avseende
fem bildstenar
Gotland 2009

✧ Buttle 42:1. Buttle 42:2.
Buttle 48:1.
Hejnum 55:1.
Fole 3:1.

Innehållsförteckning

- sid 3....Beskrivning / status. Åtgärder. Materialförteckning
- sid 4-5.....fotoförteckning
- sid 6....Bildstenar: Buttle 42:2, 42:1
- sid 7... Buttle 42:1
- sid 8... Buttle 42:2
- sid 9....Buttle 42:2 42:1
- sid 10...Buttle 42:2, 42:1
- sid 11...Buttle 48:1
- sid 12...Buttle 48:1
- sid 13...Buttle 48:1
- sid 14...Buttle 48:1
- sid 15...Buttle 48 :1
- sid 16...Hejnum 55:1
- sid 17...Hejnum 55:1
- sid 18...Hejnum 55:1
- sid 19...Hejnum 55:1
- sid 20...Hejnum 55:1
- sid 21...Fole 3:1
- sid 22...Fole 3:1
- sid 23...Fole 3:1
- sid 24...Fole 3:1
- sid 25...Fole 3:1
- sid 26...Fole 3:1
- sid 27...Fole 3:1
- sid 28...Fole 3:1

Konserverings rapport avseende Bildstenar: Buttle 42:1 42:2. Buttle 48:1. Hejnum 55:1. Fole 3:1

Beskrivning / Status:

Bildstenarna uppvisar ofta en förvånansvärd god kondition. Glädjande nog är min erfarenhet att framsidan på stenarna är oftast sakdefri eller har endast små ytliga avspjälkningar. Detta har sin orsak i att framsidan oftast är släthuggen eller i det närmaste slipad och ger då en tät och motståndskraftig yta.

Skadorna lokaliseras oftast till stenarnas kanter där klovsprickor förekommer, samt baksidan som ofta är grovhuggen och får då en yta som lättare blir spjälkningsbenägen. Dessa skador kan förvärras av vatten och frostsprängningar som påskyndar nedbrytningen.

Samtliga stenar var rikligt täckta av lav, alger och mossa. Beväxtningen kan vara till men för stenens skadebild. Växtligheten tränger in i sprickor och kan orsaka avspjälkningar. Desutom är det svårare att upptäcka eventuella skador när en riklig växtning förekommer.

Vid några stenar förekom en riklig växtlighet av buskar och trädkott.

Även stenarnas lutning bör uppmärksammas. en sten som lutar bakåt exponeras mer för regn vilket är en nackdel. Därför är det att föredra en svag lutning framåt om stenens förankring är stabil.

Av nu åtgärdade bildstenar bör Buttle 48:1 uppmärksammas speciellt eftersom denna sten tidigare skadats och är gelogiskt uppbyggd på ett sådant sätt att skadebilden plötsligt kan förvärras.

Åtgärder:

Bildstenarnas närmaste omgivning rensades från sly och förbuskning. Lav, alger och mossa avlägsnades med högtryckstvätt (modell mindre) områden som var ömtåliga handskurades. Rotborstar samt mjuka rostfria stålborstar alternativt mässingsborstar (till sin storlek påminner om tandborstar alltså inte att förväxlas med "vanliga" hårda stålborstar) och endast vatten användes. Innan rengöringen påbörjades blötes stenarna med vatten och skurasdes med rotborstar för att mjuka upp växtningen och göra rengöringen så varsam som möjligt.

[förebyggande syfte ilagades djupare hålligheter och klovsprickor med stenlagningsbruk.

Specifika åtgärder för respektive sten beskrivs under fotografierna

Materialförteckning:

Lagningsbruk 1 del bindemedel + 4 delar barlast.

Bindemedel = 3 delar Hydrauliskt Jurakalk + 1 del vit cement samt barlast 4 delar kalkstensmjöl som blandas med Akrylatdispersion.

Fotoförteckning. Bildstenar Gotland 2009. Forkortningar fk, uk, ek. före under efter konservering. Rapporten finns som Pdf fil på en CD-r skiva samt digitalbilder i tiff format .

Foto Nr: i rapporten

motiv

syfte

CD nr:

Foto Nr: i rapporten	motiv	syfte	CD nr:
foto 1	Buttle 42:1, 42: 1	fk	1
foto 2	Buttle 42:1	ek	27
foto 3	Buttle 42:2	fk	5
foto 4	Buttle 42:2	fk	10
foto 5	Buttle 42;2, 42:1	ek	23
foto 6	Buttle 42;1, 42;2	ek	26
foto 7	Buttle 42;2, 42;1	ek	29
foto 8	Buttle 42:2	ek	24
foto 9	Buttle 48:1	fk	11
foto 10	Buttle 48:1	fk	14
foto 11	Buttle 48:1	ek	53
foto 12	Buttle 48:1	ek	57
foto 13	Buttle 48:1	ek	55
foto 14	Hejnum 55:1	fk	18
foto 15	Hejnum 55:1	fk	17
foto 16	Hejnum 55:1	ek	32
foto 17	Hejnum 55:1	ek	35
foto 18	Hejnum 55:1	ek	34
foto 19	Fole 3:1	fk	20
foto 20	Fole 3: 1	fk	22 b
foto 21	Fole 3:1	fk	21
foto 22	Fole 3;1	fk	22
foto 23	Fole 3:1	ek	39
foto 24	Fole 3:1	ek	37
foto 25	Fole 3:1	ek	38
foto 26	Fole 3:1	ek	41

Fotoförteckning för stenkonsivering av bildstenar 2009. Gotland.

Rapporten finns som Pdf fil på en CD-r skiva samt digitalbilder i tiff format .

	motiv	syfte	CD nr:
	Buttle 42.1 42.1	fk	1-3
	Buttle 42.1	fk	4
	Buttle 42:2	fk	5
	Buttle 42:2 42.1	fk	6
	Buttle 42:2	fk	7-8
	Buttle 42.1	fk	9
	Buttle 42.2	fk	10
	Buttle48:1	fk	11-14
	Hejnum 55:1	fk	16-19
	Fole 3:1	fk	20-22
	Buttle 42;2, 41:1	ek	23
	Buttle 42.2	ek	24
	Buttle 42.1	ek	25
	Buttle 42.1, 42.2	ek	26
	Buttle 42.1	ek	27
	Buttle 42.2	ek	28
	Buttle 42.2 42.1	ek	29
	Hejnum 55:1	ek	30-36
	Fole3:1	ek	37-41
	Buttle 42.1 42.2	ek	42-46
	Buttle 42.1	ek	47
	Buttle 42-1 42.2	ek	48
	Buttle 42:2	ek	49
	Buttle 42:1 42:2	ek	50
	Buttle 48:1	ek	51- 57

Butle 42.2, 42:1

Foto nr:1

Foto framsidan på stenarna innan rengöring. Lav påväxten var riklig och mycket hårt sittande. Rengöringen utfördes med högtryckstvätt och mjuka stålborstar/mässing. Borstarna var i storlek som tandborstasr. Innan rengöringen påbörjades förblöttes stenarna rikligt för att mjuka upp laven och göra rengöringen så skonsam som möjligt.

Butle 42:1

Foto nr:2

Efter konservering. Baksidan har en grov och skrovlig yta men inga direkta spjälkmings tendenser förekom. De djupaste håligheterna och nivåskilnaderna i stenytan fylldes ut med stenlagningsbruk. Främst på stenens överdel.

Butle 42:2

Foto nr: 3

Baksidan var rikligt beväxt med lav. Inga spjälknings
tendenser förekom

Butle 42:2

Foto nr:4

Längst upp på toppen finns ett mindre fragment som inte är
förankrat i underlaget. Stenfi isan var inkilad i omgivande sten
och gick inte att avlägsna för att möjliggöra en återlimning utan
risk för yterliga skador skulle uppkomma. I stället ilagades sprick-
an med lagningsbruk så att isan låstes till underlaget.

Butle 42:2 42:1

Foto 5.

Efter rengöring på framsida.
Stenarnas framsida var mycket stabil
och inga lagningar behövde utföras

Butle 42:1, 42:2

Foto 6.

Efter rengöring på baksidan

Butle 42:2

Foto 7.

På den mindre stenen utfördes en mängd lagningar på stenens topp samt på kanterna. Lagningarna framträder som grå beige detta innan lagningarna torkat/karbonatiserat för att därefter bli ljusare till färgen.

Butle 42: 2

Foto 8.

Stenens framsida var stabil och hade inga skador som behövde åtgärdas, förutom på stenes top.

Butle 48:1

Foto 9.

Omgivningen runt stenen rensades från växtlighet och det nu bristfälliga staketet avlägsnades. Stenens överdel var täckt av vit kalklav som på fotot kan upplevas som om stenen var rengjord. Stenen har tidigare gått av ungefär mitt på där det nu finns en genomgående spricka. En vis skörhet förekommer längs med sprickan. Sprickans tidigare lagningar förnyades. Vad som bör uppmärksammas är att stenkvaliten är något problematisk vilket framgår på baksidan. Stenen är nämligen uppbyggd av 2-3 cm tjocka skivor som bindssamman av ett lermineral vilket gör stenen instabil och ömtålig. Dessutom är stenen extremt tun.

Butle 48: 1

Foto 10

På baksidan syns det rostfria järn som tidigare har monterats vid den då uppkomna skadan. Detta tycks ha fungerat tillfredstelande och stenen känns stabil. Eftersom stenen inte är av bästa kvalitet och är uppbyggd som beskrivs under foto 9 bör lagningar och stenens tillstånd kontinuerligt besiktigas. Förslagsvis kanske det bästa vore att stenen fick ett skyddande tak.

Butle 48:1

Foto 11

Eftersom stenen står grunt i marken har sedan tidigare stenen omgärdats och stöttats med mindre stenblock. Dessa kompletterades nu med ytterligare sten.

Buttle 48:1

Foto 12

Längs utmed stenens kanter utfördes lagningar i klovsprickor.
Här syns hur ovanligt tun bildstenen är och då naturligtvis
ömtåligare.

Butle 48:1

Foto 13

Efter konservering. Stenen framsida var trots stenen relativa mjukhet inte spjälknings benägen. Skadorna lokaliserades till den horisontella sprickan mitt på stenen

Hejnum 55:1

Foto 14

Före konservering. Stenen står utmed åkerkanten mot ett dike och lutar något. Men har ändå en stabil förankring och är uppallad med mindre stenblock. Stenen var rikligt lavbeväxt.

Hejnum 55:1

Foto 15

Stenens framsida var stabil och skadefri. Däremot stenens kanter hade klovsprickor som ilagades

Hejnum 55:1

Foto 16

Efter konservering. Några mindre lagningar utfördes på högra sidan straxt under den utskjutande överdelen.

Hejnum 55:1

Foto 17

Stenblocken runt bildstenen kompletterades med ny sten.
Klovsprickor på stenens kanter var ganska grunda men ilagades
med stenlagnings bruk.

Hejnum 55:1

Foto 18

Efter konservering. Lagningar har utförts på stenens kanter.

Folo 3:1

Foto 19

Riklig förbuskning förekom runt stenen. Fotot visar baksidan som väter mot beteshagen. Här var växtligheten busklik och gick att rensa bort. Däremot var framsidan igenväxt med större trån och kräver en annan kompetens för att möjliggöra en avärkning.

Hejnum 55:1

Foto 20

Efter røjning av baksidan. Stenen innan rengöring.

Hejnum 55:1

Foto 21

Framsidan innan rengöring. Endast markytan närmast stenen var möjlig att röja.

Hejnum 55:1

Foto 22

Klovsprickorna på stenens kanter var ganska djupa och material har gått förlorat under tidens gång. Även större avspälkningar har förekommit på stenens baksida. I dag är dessa områden inte direkt sköra men skadebilden kan förväras med frostspråkningar. Därför är det viktigt att skadorna hålls under uppsikt och att ilagningar utförs.

Hejnum 55:1

Foto 23

Framsida på stenen. Mindre ilagningar utfördes på vänstra sidan och längst ned på stenen. Lagningarna framträder som något beigga. I övrigt var framsidan stabil och hade inga alvarkiga skador.

Hejnum 55:1

Foto 24

Baksidan på stenen. Lagningar framstår som något beiga beroende på att lagningarna inte har torkat vid foto tillfället. Lagningarna finns främst på stenens överdel samt en längre lagnig som utgår från stenens top till stenens mit. även en mindre lagnig finns längst ned. Skadorna syns tydligt på foto nr: 22

Hejnum 55:1

Foto 25

Efter konservering. Se foto 22 på skador före konserveing.

Hejnum 55:1

Foto 26

Efter konservering. Lagningar på stenens kanter.